

HET PERSONEN- EN FAMILIERECHT
EEN BENADERING IN CONTEXT

Het personen- en familierecht

Een benadering in context

Frederik Swennen

Zesde, herziene uitgave

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Adu Zatua

Houten beelden (*adu*) werden door de Nias etnische groep gemaakt ter verering van een overleden voorouder (*zatua*), van wiens ziel het beeld de drager was. Deze beelden vormden de verbinding tussen enerzijds de overleden voorouder, en de voorouders in het algemeen, en anderzijds het nageslacht. Ze werden geplaatst in het huis van het nageslacht. Er werden offers aan gebracht tijdens rituelen naar aanleiding van geboortes, huwelijken, overlijdens en andere familiale gebeurtenissen. Op die manier werd informatie over het nageslacht aan de voorouders gegeven en werd raad aan hen gevraagd. De voorouders werden dan ook geacht een belangrijke rol te spelen bij de voor- én tegenspoed van het nageslacht. Soms werden grote voorouderbeelden van wel twee meter hoog gemaakt ter nagedachtenis van de vroegst gekende voorouder van een familie. Het voorouderbeeld was niet zozeer een waarheidsgetrouw portret van de voorouder, maar bevatte wel verwijzingen naar diens statussymbolen. Typisch zijn ook de gebogen knieën en de hoofdtooi in varenmotief, dat de vruchtbaarheid – van mens, dier en land – symboliseert. De *adu zatua* is voor mij het symbool bij uitstek van het personen- én familierecht.

Het beeldje op de omslag van dit boek komt van op het eiland Nias (Noord-Sumatra, Indonesië). Ik verwierf het via Karlsson | Wickman uit de nalatenschap van de Zweedse schrijver Erik Mesterton. Het dateert van vóór 1930.

De context op de foto van de *adu zatua* is de werkplaats van Antoine Vandewoude in Antwerpen. Antoine Vandewoude is grafisch ontwerper, en vormde zichzelf achtereenvolgens ook tot meubelmaker en keramist (www.antoinevandewoude.com). Die context symboliseert de werkplaats die het personen- en familierecht ook zelf is.

De foto van de *adu zatua* in de werkplaats van Antoine Vandewoude is bedacht en gemaakt door Koen Broos. Die specialiseert zich in schrijversportretten en theaterfotografie. Hij exposeert autonoom werk dat hij verzamelt in genummerde reeksen (www.koenbroos.be).

Foto © Koen Broos – Courtesy Antoine Vandewoude en Koen Broos

Portret Frederik Swennen © Ann De Wulf voor *Libelle*

Bronnen: <https://www.museum-nias.org>; <https://www.artgallery.nsw.gov.au>; *Voorouders en rituelen*, Europalia Arts Festival Indonesia – Snoeck, 2018, p. 86.

Het personen- en familierecht. Een benadering in context. Zesde, herziene uitgave
Frederik Swennen

© 2019 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-1040-6
D/2019/7849/34
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Dit boek is een leidraad bij het Belgische personen- en familierecht *anno* 2019. Voor elk onderwerp bevat het een uiteenzetting van de algemene beginselen, gevolgd door een stelselmatige samenvatting van de rechtstechniek. Daarbij beperk ik mij tot enkel wijzigingen naar wetgeving (in de ruime zin) en naar de belangrijkste rechtspraak (hoogste rechtscolleges) en rechtsleer. De stof in deze uitgave is systematisch bijgewerkt tot 1 oktober 2018. Ik heb echter ook verwerkt: recentere rechtspraak en, vooral, alle wetgeving die na nog in 2018 is goedgekeurd, tot en met de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen inzake justitie, die op 31 december 2018 in het *Belgisch Staatsblad* is verschenen. Dit boek beschrijft aldus het personen- en familierecht zoals het – behoudens verdere wijzigingen – van toepassing zal zijn op 1 april 2019 (1 september 2019 wat betreft het jeugdgedelinquentierecht).

De techniek van het personen- en familierecht is voortdurend in beweging, onder invloed van maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen. Recht is daarbij slechts een instrument dat bepaald gedrag en bepaalde opvattingen, hier en nu, beschrijft en voorschrijft. Het is zinloos het personen- en familierecht geïsoleerd te bestuderen. Dit boek bevat daarom uitweidingen en illustraties die kunnen helpen om het personen- en familierecht van hier en nu in context te plaatsen om het beter te begrijpen en in vraag te stellen; dit laatste is nodig opdat het recht zich verder zou ontwikkelen.

Ik schreef dit boek in de eerste plaats op maat van mijn studenten rechten aan de Universiteit Antwerpen. Hun kritische vragen en opmerkingen hebben de vorm en de inhoud ervan mee bepaald en ik dank hen daarvoor. Doordat het boek gericht is tot ook bachelorstudenten in de rechten, is het vlot toegankelijk voor een ruimer juridisch én niet-juridisch publiek.

Ik dank mijn voorganger prof. em. Fons HEYVAERT om mij kritische zin bij te brengen. Mijn collega's aan de universiteit en vakgenoten aan andere universiteiten dank ik voor de boeiende discussies over mijn vakgebied. Deze zesde editie was in verband met de vele wijzigingen nooit tot stand kunnen komen zonder de uitstekende bijstand door mijn navorser Charlotte DE MULDER. Ik dank voorts mijn collega's bij Greenille by Laga om me te helpen het personen- en familierecht in de praktijk te beoefenen. Bedankt aan het team van Intersentia om mee de weg in te slaan van dit soms eigenaardige boek. Belangrijke compagnons de route doorheen de jaren zijn Mariano CROCE en Alain NIJS geweest. Dank, ten slotte, aan mijn vrienden, verwanten en echtgenoot om me de tijd te gunnen een boek te schrijven over wat ik intussen behoorde te doen.

Frederik Swennen
7 januari 2019

INHOUD

Voorwoord	v
Lijst van juridische afkortingen	xxi
Lijst van afbeeldingen	xxix

HOOFDSTUK 1

WAT IS PERSONEN- EN FAMILIERECHT?	1
§ 1. Juridische omschrijving	3
§ 2. Functionele omschrijving	4
§ 3. Evoluties	7
A. Evoluties van het familierechtssysteem	7
B. Evoluties binnen het personen- en familierechtssysteem	13
Context 1 De grensgebieden van het recht	22
§ 4. Bijzondere plaats van het personen- en familierecht binnen het rechtssysteem	26
§ 5. De toekomst van het personen- en familierecht	29
§ 6. Bronnen van het personen- en familierecht	33
A. Wetgeving	33
B. Rechtspraak	35
C. Rechtsleer	36

PERSONENRECHT

HOOFDSTUK 2

PERSONEN	39
Afdeling 1. Waar gaat het over?	39
Afdeling 2. Het begrip persoon	40
Context 2 Beschermwaardigheid versus rechtssubjectiviteit	41
Afdeling 3. Vanaf wanneer is iemand persoon?	43
Context 3 Het menselijke leven voor de geboorte	47
Afdeling 4. Tot wanneer is iemand persoon?	53
§ 1. Tot aan zijn overlijden	53
Context 4 Het menselijke leven na dood	55
§ 2. Tot aan de gerechtelijke verklaring van overlijden van vermisten (art. 126-135 BW)	56

§ 3. Tot aan het ‘alsof-overlijden’ van de afwezige (art. 112-125 BW)...	58
A. Het vermoeden van afwezigheid	59
1. Toepassingsvoorwaarden	59
2. Gevolgen	59
a. Algemeen	59
b. Gerechtelijk bewind	60
3. Einde	62
B. De verklaring van afwezigheid: het ‘alsof-overlijden’	63

HOOFDSTUK 3

IDENTITEIT	65
Afdeling 1. De feitelijke identiteit: de persoonlijkheidsrechten	68
§ 1. Waar gaat het over?	68
§ 2. Kenmerken	70
§ 3. Overzicht	72
Context 5 Het recht op een waardig levenseinde	74
Afdeling 2. De juridische identiteit	80
§ 1. De staat van de personen	80
A. Waar gaat het over?	81
B. Kenmerken van de staat van de personen	82
C. Bedenkingen bij de staat van de persoon	83
§ 2. De vorderingen van staat	84
A. Situering	84
B. Kenmerken	86
§ 3. Het bezit van staat	87
A. Waar gaat het over?	87
B. Functies	88
Afdeling 3. De identificatie van de persoon	89
§ 1. Waar gaat het over?	89
Context 6 Forever young?	90
§ 2. Namen	91
A. Naam	91
1. Begrip	91
2. Eerste toekenning	92
3. Latere wijzigingen	93
B. Voornaam	97
C. Aard en kenmerken van familie- en voornaam	98
D. Buitengewone namen	99
§ 3. Woonplaats en verblijfplaats	99
A. Woonplaats	100
B. Verblijfplaats	101

§ 4. Geslacht	102
A. Waar gaat het over?	102
B. Eerste toekenning	103
C. Latere wijzigingen	104
Context 7 *-personen.	108
Afdeling 4. Registratie en publiciteit	109
§ 1. Burgerlijke stand	110
§ 2. Bevolkingsregisters	112
§ 3. Rijksregister	112
§ 4. Identiteitsdocumenten	113
§ 5. Belgisch Staatsblad	113
§ 6. Dagbladen.	114
§ 7. Registers beschermde personen.	114
HOOFDSTUK 4	
BELGEN EN VREEMDELINGEN.	115
Afdeling 1. Waar gaat het over?	116
Context 8 “Sire, er zijn geen Belgen”	121
Afdeling 2. Kenmerken van het Belgische nationaliteitsrecht.	126
Afdeling 3. De algemene bepalingen van het WBN	128
Afdeling 4. Verwerving van de Belgische nationaliteit	130
§ 1. Toekenning van de Belgische nationaliteit	130
A. Op basis van de afstamming: <i>ius sanguinis</i>	131
B. Op basis van de geboorte in België: <i>ius soli</i>	131
§ 2. Verkrijging van de Belgische nationaliteit.	133
A. Nationaliteitsverklaring	133
B. De naturalisatie	141
Afdeling 5. Het verlies van de Belgische nationaliteit	143
§ 1. Vrijwillige afstand	144
§ 2. Automatisch	144
§ 3. Op grond van vervallenverklaring.	145
HOOFDSTUK 5	
ONBEKWAMEN EN ONDER BEWIND GESTELDEN	149
Afdeling 1. Waar gaat het over?	149
Afdeling 2. Onbekwaamheid	150
Afdeling 3. Bewind.	155

HOOFDSTUK 6

MINDERJARIGEN	159
Afdeling 1. Inleiding	159
Afdeling 2. Niet-ontvoogde minderjarigen	160
§ 1. De onbekwaamheid	160
§ 2. Het bewind	164
A. Ouderlijk bewind	164
B. Voogdij	168
1. Ontstaan en einde van de voogdij	168
2. De voogdijorganen	170
a. Vrederechter	170
b. Voogd	170
c. Toezienende voogd	171
d. Kenmerken van de opdrachten van voogd en toezienende voogd	172
e. Andere voogdijorganen	174
3. Werking van de voogdij	175
a. Dringende maatregelen	175
b. Boedelbeschrijving	176
c. Basisbeschikking	176
d. Eigenlijke werking	177
4. Controle van de voogdijorganen	180
5. Het einde van de voogdij(opdracht)	181
D. Andere vormen van voogdij	182
Afdeling 3. Ontvoogde minderjarigen	182
Afdeling 4. Meerderjarigen	184

HOOFDSTUK 7

MEERDERJARIGE BESCHERMDE PERSONEN	185
Afdeling 1. Waar gaat het over?	187
Afdeling 2. Toepassingsgebied	191
§ 1. Meerderjarigen	191
§ 2. Gezondheidstoestand	192
§ 3. Verkwisting	193
Afdeling 3. Buitengerechtelijke bescherming	194
§ 1. (On)geldigheid van rechtshandelingen	194
A. Bij leven	195
B. Na overlijden	197
§ 2. Informeel bewind	198
A. Situering	198

B.	Voorzorgsvolmacht (buitengerechtelijke bescherming <i>sensu stricto</i>)	199
1.	Inleiding	199
2.	Toepassingsgebied	199
3.	Aanvang	200
4.	Inhoud	201
a.	Regel	201
b.	Bekwaamheid	201
c.	(In)formeel bewind	201
5.	Einde	203
C.	Informeel bewind binnen huwelijk of wettelijke samenwoning	204
Afdeling 4.	Rechterlijke bescherming	205
§ 1.	De onbekwaamheid	205
A.	Bepaling van de onbekwaamheid	205
1.	Onder algemene titel of bijzonder	205
a.	Uitgangspunten	205
b.	Checklists	206
c.	Andere rechtshandelingen	210
d.	Versterking van de autonomie	210
2.	Volledig of beperkt	211
3.	Duur	211
B.	Sanctionering	212
C.	Aanvang en einde	212
§ 2.	Het bewind	213
A.	Situering	213
B.	Organisatie	214
1.	De vrederechter	214
2.	De procureur des Konings	214
3.	De bewindvoerder	214
4.	De bewindvoerder <i>ad hoc</i>	219
5.	De bijzondere bewindvoerder	219
6.	De vertrouwenspersoon	219
7.	Andere persoon of instelling	221
8.	Personen die bijstaan in beheer	221
9.	De vergunde kredietinstelling	221
10.	De technisch adviseur	222
11.	Het sociale netwerk	222
C.	Werking	222
1.	Algemene bepalingen	222

2.	Bijstand	225
3.	Vertegenwoordiging en beheer	225
a.	Algemeen	225
b.	Bijzondere machtigingen	226
D.	Informatie en verslag	230
E.	Controle en aansprakelijkheid	232
1.	De bewindvoerder	232
2.	De vertrouwenspersoon	233
F.	Aanvang en einde	233
G.	Bewind uitgeoefend door de ouders	234
§ 3.	Gemeenschappelijke bepalingen	234
A.	Publiciteitsmaatregelen	234
B.	Administratief dossier	235
C.	Betekeningen en kennisgevingen	236

HOOFDSTUK 8

GEESTESZIEKEN	237
Afdeling 1. Waar gaat het over?	238
Afdeling 2. Exclusief karakter van de wet	241
Afdeling 3. Materiële toepassingsvoorwaarden	242
§ 1. Geesteszieke	242
§ 2. Gevaar	244
§ 3. Causaal verband tussen geestesziekte en gevaar	245
§ 4. De toestand moet de opneming vereisen	246
§ 5. Geen andere geschikte behandeling	246
Afdeling 4. Maatregelen	246
§ 1. Behandeling in een ziekenhuis	247
§ 2. Verpleging in een gezin	249
§ 3. Waarborgen	250
Afdeling 5. De bekwaamheid van de opgenomen geesteszieke	250

FAMILIERECHT

HOOFDSTUK 9

FAMILIES	253
Afdeling 1. Partners: horizontaal familierecht	255
Afdeling 2. Ouders en kinderen: verticaal familierecht	259
Afdeling 3. Verwanten	260
Afdeling 4. Kruispunten	260
Context 9 De familie als voorwerp van regelgeving	263

PARTNERS

HOOFDSTUK 10

ECHTGENOTEN	267
Afdeling 1. Waar gaat het over?	269
Afdeling 2. Aangaan.	272
§ 1. Grondvoorwaarden.	273
A. Leven.	273
B. Geslacht.	273
C. Toestemming.	275
1. Algemeen	275
2. Wilsgebreken	276
Context 10 Fort Europa	278
D. Bekwaamheid	284
1. Minderjarigen.	284
2. Meerderjarige beschermde personen.	285
E. Twee personen.	286
F. Monogamie	287
Context 11 <i>Two's a crowd and three's a party (Andy WARHOL)?</i> ...	288
G. 'Incestverbod'	289
Context 12 Een recht op incest?	292
§ 2. Vormvoorwaarden en preventieve controle	296
§ 3. Nietigheid van het huwelijk	298
§ 4. Bewijs.	300
Afdeling 3. Inhoud	300
§ 1. Algemeen	301
§ 2. Persoonsrechtelijke inhoud van het huwelijk.	305
A. Samenwoning	305
B. Bijstand	306
C. Getrouwheid	307
Context 13 Betrapt!	307
D. Normale seksuele betrekkingen onderhouden	308
E. Voortplanting	309
§ 3. Vermogensrechtelijke inhoud van het huwelijk.	310
A. De bescherming van de voornaamste gezinswoning en het huisraad.	310
1. Bescherming van de gezinswoning	310
a. Algemeen	310
b. Op de voornaamste gezinswoning rust een zakelijk recht	311
c. De voornaamste gezinswoning wordt gehuurd	311

2.	De bescherming van het huisraad	313
B.	De hulp- en bijdrageplichten.	313
1.	De hulpplicht	313
2.	De bijdrageplicht	313
3.	Verband en onderscheid tussen de hulp- en bijdrage- plichten.	314
4.	Handhaving	315
C.	De hoofdelijke gehoudenheid	316
§ 4.	Dringende maatregelen	317
A.	Toepassingsvoorwaarden	317
1.	Grof plichtsverzuim of ernstige verstoring van de verstandhouding.	317
2.	Dringende maatregelen	319
B.	De maatregelen	319
1.	Verboden maatregelen	319
2.	Gezag, verblijf en persoonlijk contact.	319
3.	Begroting, wijziging of afschaffing van uitkeringen tot levensonderhoud	320
4.	Verblijfplaats van de echtgenoten	320
5.	Goederen van de echtgenoten	321
6.	Persoon en goederen van derden	321
7.	Buitengewone maatregelen in geval van absolute hoogdringendheid	321
8.	Geldingsduur	322
§ 5.	Nietigverklaring van handelingen	324
§ 6.	De feitelijke scheiding	325
Afdeling 4.	Ontbinding.	327
§ 1.	Ontbinding door overlijden	328
§ 2.	Ontbinding door echtscheiding. Inleiding	328
A.	De echtscheiding in het algemeen	329
B.	Het Belgische echtscheidingsrecht	332
1.	De echtscheiding zonder onderlinge toestemming	332
2.	De echtscheiding met onderlinge toestemming.	332
3.	Verhouding tussen EOO en EOT.	333
4.	Onbekwamen	333
§ 3.	De echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk (EOO).	334
A.	De gronden	334
1.	Algemene opmerkingen.	334
2.	De dadelijke EOO	335
a.	Begrip.	335

b. Bewijs.	336
Context 14 Curieuzeneuzemosterdpot	336
3. De feitelijke scheiding en het herhaalde verzoek tot echtscheiding	338
B. Voorlopige maatregelen	341
C. De gevolgen van de EOO	343
1. Ontbinding van het huwelijk	343
2. Wederzijds verval van voordelen (art. 299 BW)	344
3. De partneralimentatie na echtscheiding (art. 301 BW)	344
a. Waar gaat het over?	344
b. Onderhoudsovereenkomst	346
c. Gerechtigdheid op partneralimentatie	347
d. Begroting	349
e. Modaliteiten	353
Context 15 Wangedrag als wijzigingsgrond?	354
f. Beëindiging	354
g. Handhaving	356
4. De kinderen	356
§ 4. Echtscheiding door onderlinge toestemming	357
A. Algemeen	357
B. Voorwaarden	357
1. Een voorafgaande overeenkomst	357
2. Wijzigingen aan de voorafgaande overeenkomsten tijdens de procedure	361
a. Op het initiatief van de rechtbank	361
b. Op het initiatief van de echtgenoten	362
C. Gevolgen	363
1. De ontbinding <i>ex nunc</i> van het huwelijk	363
2. Wijzigingen aan de voorafgaande overeenkomsten	363
Context 16 Schijnechtscheidingen	365
Afdeling 5. Scheiding van tafel en bed	366

HOOFDSTUK 11

WETTELIJKE SAMENWONERS	369
Afdeling 1. Waar gaat het over?	370
Context 17 De wettelijke samenwoning als mini-huwelijk?	371
Afdeling 2. Aangaan	372
§ 1. Grondvoorwaarden	372
§ 2. Vormvoorwaarden	374
Afdeling 3. Inhoud	374
Afdeling 4. Ontbinding	376

§ 1. Gronden en procedure	376
§ 2. Gevolgen.	378

HOOFDSTUK 12

FEITELIJKE SAMENWONERS	381
Afdeling 1. Waar gaat het over?	381
Afdeling 2. Aangaan.	382
Afdeling 3. Inhoud	383
Afdeling 4. Ontbinding.	384
Context 18 Naar een dwingende relatiebescherming?.	386

ouders en kinderen

HOOFDSTUK 13

ouders	391
Afdeling 1. Inkt, bloed, melk, water.	393
§ 1. Inkt: juridisch ouderschap	395
Context 19 Groepsouderschap en multi-ouderschap	397
§ 2. Bloed: biologisch ouderschap.	398
Context 20 Het recht op afstammingsinformatie.	398
§ 3. Melk: sociaal ouderschap.	407
Context 21 Nieuw samengestelde gezinnen.	408
§ 4. Water: intentioneel ouderschap	413
Afdeling 2. De afstamming	418
§ 1. Historiek van het afstammingsrecht	419
§ 2. Uitgangspunten in het afstammingsrecht	428
A. Titel van de afstamming	430
B. Inhoudelijke uitgangspunten.	431
1. Afweging tussen grondslagen van de afstamming	431
a. Inleiding.	431
b. Bloed: biologische band.	432
Context 22 Begeleide voortplanting en zwangerschap- voor-een-ander (‘draagmoederschap’)	433
c. Melk: bezit van staat	436
d. Water: intentie	437
2. Afweging tussen belangen.	439
a. Situering.	439
b. Incest	441
c. Verkrachting van de moeder	441
d. Strijdigheid met het belang van het kind.	443

C.	Procedurele uitgangspunten	445
1.	Bewijs van de afstamming	445
Context 23	Schijnerkenningen en gedwongen erkenningen:	
Fort Europa	<i>revisited</i>	446
Context 24	Zwijgen is toestemmen?	450
2.	Afstammingsvorderingen	451
a.	Algemene situering	452
b.	Kenmerken	452
§ 3.	De afstamming van rechtswege	455
A.	Vestiging	455
1.	Afstamming langs moederszijde	455
2.	Afstamming langs vaderszijde	456
3.	Afstamming langs meemoederszijde	460
B.	Betwisting	460
1.	Gemeenschappelijke regels	460
2.	Afstamming langs moederszijde	460
3.	Afstamming langs vaderszijde	461
4.	Afstamming langs meemoederszijde	465
§ 4.	De erkenning	467
A.	Vestiging	467
1.	Gemeenschappelijke regels	467
2.	Afstamming langs moederszijde	471
3.	Afstamming langs vaderszijde	471
4.	Afstamming langs meemoederszijde	472
B.	Betwisting	472
1.	Afstamming langs moederszijde en langs vaderszijde	472
2.	Afstamming langs meemoederszijde	475
C.	<i>Vernietiging</i>	476
§ 5.	Gerechtelijke vestiging	476
A.	Vestiging	476
1.	Gemeenschappelijke regels	476
2.	Afstamming langs moederszijde	478
3.	Afstamming langs vaderszijde	478
4.	Afstamming langs meemoederszijde	479
B.	Betwisting	480
Afdeling 3.	De adoptie	480
§ 1.	Waar gaat het over?	480
§ 2.	Historiek	484
§ 3.	Grondvoorwaarden voor de adoptie	485
A.	Berusten op wettige redenen	485
Context 25	Schijnadopties en gedwongen adopties	485

B.	Afweging van belangen	486
C.	De burgerlijke staat van de adoptant en de geadopteerde	487
1.	Adoptant(en).	487
Context 26	Ome papa en tante mama: platonisch ouderschap	490
2.	Geadopteerde	491
D.	Geen adoptie tussen verwanten en aanverwanten	492
E.	Leeftijd en leeftijdsverschil	493
F.	Adoptiebekwaamheid en -geschiktheid	493
G.	Leven.	494
H.	Opeenvolgende adopties.	495
I.	Toestemmingen.	495
§ 4.	Inhoud van de adoptie	497
A.	Gemeenschappelijke inhoud van de gewone en de volle adoptie.	497
B.	Bijzondere inhoud van de gewone adoptie.	499
C.	Bijzondere inhoud van de volle adoptie	500
§ 5.	Einde van de adoptie	500

HOOFDSTUK 14

OPVOEDERS.	503
Afdeling 1. Gezag		504
§ 1. Ouderlijk gezag		505
A.	Situering en evoluties. Het Kinderrechtenverdrag.	505
B.	Inhoud van het gezag	507
C.	Titularissen van het gezag	510
D.	Uitoefening van het gezag	511
1.	Opvoedingsrecht	511
2.	Contact en informatie	513
§ 2.	Andere gezagsvormen	515
A.	Voogdij	515
B.	Pleegvoogdij	516
C.	Pleegzorg.	517
D.	Overdracht van de materiële bewaring.	519
E.	Geestesziekenwet	519
F.	Feitelijk gezag	520
§ 3.	Contact	520
A.	De contactgerechtigden.	520
Context 27	De rechtspositie van de verwekker van een kind	523
B.	De uitoefening van het recht.	524
§ 4.	Handhaving van gezag en contact	525

Afdeling 2. Levensonderhoud	530
§ 1. De ouderlijke onderhoudsplicht	530
Context 28 Onwaardige kinderen	532
Context 29 Hocus pocus?	536
§ 2. Andere onderhoudsvormen	542
A. Overzicht	542
B. De vordering tot uitkering voor levensonderhoud tegen de vermoedelijke verwekker	543
Afdeling 3. Overheidstoezicht	548
§ 1. Maatregelen over de ouders	550
A. Voogdij over sociale uitkeringen	550
B. Opvoedingsbijstand	550
C. Ontzetting van het ouderlijk gezag	550
§ 2. AS: administratieve sancties	552
§ 3. JDR: de afhandeling van jeugddelinquentie	553
§ 4. IJ: Integrale Jeugdhulp	558
A. Vrijwillige jeugdhulpverlening	559
B. Gerechtelijke jeugdhulpverlening	559

VERWANTEN

HOOFDSTUK 15

VERWANTEN	565
Afdeling 1. Wie zijn de verwanten?	565
Afdeling 2. Algemene inhoud	572
§ 1. Huwelijksbeletselen	572
§ 2. Verbod tot tweezijdige vaststelling van de afstamming	572
§ 3. Familiale rechten en plichten	573
§ 4. Keuzeverwantschap	574
Afdeling 3. Onderhoudsrecht	574
§ 1. Waar gaat het over?	574
§ 2. Beginselen	576
A. Kenmerken van de onderhoudsrelatie	576
B. Pluraliteit van onderhoudsplichtigen of -gerechtigden	578
C. Verhaal	580
D. Verjaring	580
E. Handhavingsrecht	581
§ 3. Levensonderhoud bij leven	582
§ 4. Onderhoudsvorderingen tegen de nalatenschap	584

LIJST VAN JURIDISCHE AFKORTINGEN

AA	Arresten Arbitragehof
AA (NL)	Ars Aequi
Act.dr.fam.	Actualités du droit de la famille
Adoptiewet 2003	Wet 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie, <i>BS</i> 16 mei 2003
Afstammingswet 1987	Wet 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, <i>BS</i> 27 mei 1987
Afstammingswet 2006	Wet 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan, <i>BS</i> 29 december 2006
AJDA (FR)	Actualité Juridique de Droit Administratif
AJT	Algemeen juridisch tijdschrift
Algemene Verordening Gegevensbescherming	Verordening (EU) 2016/79 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (...), <i>Pb.L.</i> 2016, afl. 119, 1
Alimentatieverordening	Verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen
AM	Auteurs en media/Auteurs et média
Amén.	Aménagement, environnement, urbanisme et droit financier
Ann.dr.Louvain	Annales de droit de Louvain
Antwoordrechtwet	Wet 23 juni 1961 betreffende het recht tot antwoord, <i>BS</i> 8 juli 1961
APM	Administration publique (Mensuel): revue du droit public et des sciences administratives
APR	Algemene praktische rechtsverzameling
Arbeidsovereenkomstenwet	Wet 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, <i>BS</i> 22 augustus 1978

Arr.Cass.	Arresten van het Hof van Cassatie
Arr.GwH	Arresten Grondwettelijk Hof
Bb&b	Burger, bestuur en beleid
Benelux Jur.	Benelux Gerechtshof: jurisprudentie
Bijzondere Wet Hervorming Instellingen	Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, <i>BS</i> 15 augustus 1980
Brussel IIbis Verordening	Verordening (EG) 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000
BS	Belgisch Staatsblad
BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
Bull.	Bulletin des arrêts de la Cour de cassation
BUPO	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, <i>BS</i> 2 december 1988
BVerfG	Bundesverfassungsgericht (Duits Grondwettelijk Hof)
BW	Burgerlijk Wetboek
Cass.	Hof van Cassatie
CDPK	Publiekrechtelijke Kronieken
CML Rev.	Common Market Law Review
Computerr. (NL)	Computerrecht
Concl.	Conclusie
DAVO	Dienst voor alimentatievorderingen
De Burg.St.	De burgerlijke stand
De Verz.	De Verzekering
Decreet Begraafplaatsen en Lijkbezorging	Wet 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, <i>BS</i> 3 augustus 1971
Decreet Binnenlandse Adoptie	Decreet 3 juli 2015 houdende regeling van de binnenlandse adoptie van kinderen (...), <i>BS</i> 7 augustus 2015
Decreet Integrale Jeugd-hulp	Decreet 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, <i>BS</i> 13 september 2013
Decreet Interlandelijke Adoptie	Decreet 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, <i>BS</i> 2 maart 2012
Decreet JDR	Ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, <i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2017-18, nr. 1670.
Decreet Rechtspositie	Decreet 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, <i>BS</i> 4 oktober 2004

Div. Act.	Divorce : actualité juridique, sociale et fiscale
Dr.Q.M.	Droit en quart monde
Echtscheidingswet 2007	Wet 27 april 2007 betreffende de hervorming van de echtscheiding, <i>BS</i> 7 juni 2007
ECOSOC	Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 19 december 1966, <i>BS</i> 2 december 1988
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EJ	Echtscheidingsjournaal
ELJ	European Law Journal
Embryowet	Wet 11 mei 2003 betreffende het onderzoek op embryo's in vitro, <i>BS</i> 28 mei 2003
EOO	Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk
EOT	Echtscheiding met onderlinge toestemming
ERPL	European Review of Private Law
EU	Europese Unie
Euthanasiewet	Wet 28 mei 2002 betreffende de euthanasie, <i>BS</i> 22 juni 2002
EVRM	Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, <i>BS</i> 19 augustus 1955
F. Rechtspr.	Fundamentele Rechtspraak
Fisc.Koer.	De fiscale koerier
Fiscoloog	Fiscoloog: Nieuwsbrief over fiscaliteit
FJF	Fiscale jurisprudentie
FJR (NL)	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
FOD Justitie	Federale Overheidsdienst Justitie
GAS	Gemeentelijke administratieve sanctie
Geestesziekenwet	Wet 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, <i>BS</i> 27 juli 1990
Gehandicaptenverdrag	Verdrag 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap, <i>BS</i> 22 juli 2009
Ger.W.	Gerechtelijk Wetboek
Gw.	Grondwet
GwH	Grondwettelijk Hof (tot 7 mei 2007 Arbitragehof genoemd)

Haags Adoptieverdrag	Verdrag inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van de interlandelijke adoptie van 29 mei 1993, <i>BS</i> 6 juni 2005
Haags Kinderbeschermingsverdrag	Verdrag 19 oktober 1996 inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van de ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen, <i>BS</i> 22 augustus 2014
Haags Kinderontvoeringsverdrag	Verdrag 25 oktober 1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen
Handvest Grondrechten EU	Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie
Harvard L.Rev. (VS)	Harvard Law Review
Herzien Europees Adoptieverdrag	Europees Verdrag inzake de adoptie van kinderen (herzien) van 27 november 2008, <i>BS</i> 21 augustus 2015
HR	Hoge Raad (Nederland)
Huur	Huur. Het huurrecht in de praktijk
HvJ	Hof van Justitie van de Europese Unie
IECL	Institute of European and Comparative Law
Intern. Journ. Comp. L.L.I.R.	International journal of comparative labour law and industrial relations
Interneringswet	Wet 5 mei 2014 betreffende de internering, <i>BS</i> 9 juli 2014
J.dr.jeun.	Journal du droit des jeunes
JBW	Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, <i>BS</i> 15 april 1965
JDE	Journal de droit européen
JDI (FR)	Journal du droit international Clunet
JL	Jurisprudence de Liège
JLMB	Revue de jurisprudence de Liège, Mons et Bruxelles
JLS	Journal of Law and Society
Journ. Jur.	Le journal du juriste
JT	Journal des tribunaux
JTDE	Journal des tribunaux – Droit européen
JTT	Arbeidsrecht, sociale zekerheid, sociaal procesrecht, sociaal strafrecht
Jur. HvJ	Jurisprudentie van het Hof van Justitie en van het Gerecht van Eerste Aanleg

KB	Koninklijk Besluit
KID	Kunstmatige inseminatie met donorsperma
Kinderrechtenverdrag	Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989, <i>BS</i> 24 maart 1992
Krankzinnigenwet	Wet 18 juni 1850 op de regeling der krankzinnigen, <i>BS</i> 21 juni 1850
Leerplichtwet	Wet 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, <i>BS</i> 6 juli 1983
LGDJ (FR)	Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence
Liga	Liga voor mensenrechten. Nieuwsbrief
MBV	Medisch begeleide voortplanting
MBV-wet	Wet 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten, <i>BS</i> 17 juli 2007
MOF	Als misdrijf omschreven feit – Jeugdbeschermingswet
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling
NBW	Nederlands Burgerlijk Wetboek
NC	Nullum Crimen: Tijdschrift voor straf- en strafprocesrecht
NFM	Notariaat: notarieel en fiscaal maandblad
NIPR (NL)	Nederlands internationaal privaatrecht
NJ (NL)	Nederlandse Jurisprudentie
NJB (NL)	Nederlands Juristenblad
NJW	Nieuw Juridisch Weekblad
NQHR (NL)	Netherlands Quarterly of Human Rights
OCMW-wet	Organieke Wet 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, <i>BS</i> 5 augustus 1976
Omz.	Ministeriële Omzendbrief
Orgaantransplantatiewet	Wet 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen, <i>BS</i> 14 februari 1987
P&B	Tijdschrift voor procesrecht en bewijsrecht
Pas.	Pasicrisie belge
Pb. L	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen – Wetgeving
Pb.C.	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen – Mededelingen
Pleegzorgdecreet	Decreet 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, <i>BS</i> 16 augustus 2012

Politiewet Spoorwegen	Wet 27 april 2018 op de politie van de spoorwegen, <i>BS</i> 29 mei 2018
R.Cass.	Recente arresten van het Hof van Cassatie
RABG	Rechtspraak Antwerpen Brussel Gent
RAE	Revue des affaires européennes
RBDC	Revue belge de droit constitutionnel
RCJB	Revue critique de jurisprudence belge
RDPC	Revue de droit pénal et de criminologie
RDTI	Revue du droit de technologies de l'information
Rec. CJCE	Recueil de la jurisprudence de la Cour de justice et du Tribunal de première instance
Rec.gén.enr.not.	Recueil général d'enregistrement et du notariat
Rep.Eur.Court H.R.	European court of human rights. Reports of judgments
Res Jur.Imm.	Res et jura immobilia: driemaandelijks tijdschrift van zaken- en bouwrecht
Rev.crit.DIP (FR)	Revue critique de droit international privé
Rev.dr.comm.	Revue de droit communal
Rev.dr.étr.	Revue du droit des étrangers
Rev.dr.ULg	Revue de la Faculté de droit de l'Université de Liège
Rev.trim.dr.eur. (FR)	Revue trimestrielle de droit européen
RGAR	Revue générale des assurances et des responsabilités
RNB	Revue du notariat belge
Rome III-Verordening	Verordening (EU) Nr. 1259/2010 van de Raad tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepas- selijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed
RPS	Revue pratique des sociétés civiles et commerciales
RRD	Revue régionale de droit
RRP	Revue de planification patrimoniale belge et internatio- nale
RTDF	Revue trimestrielle de droit familial
RTDH	Revue trimestrielle des droits de l'homme
RUDH	Revue universelle des droits de l'homme
RvV	Raad voor Vreemdelingenbetwistingen
RW	Rechtskundig Weekblad
SEW	Sociaal-economische wetgeving: tijdschrift voor Europees en economisch recht
Soc.Kron.	Sociaalrechtelijke kronieken

Sv.	Wetboek van Strafvordering
Sw.	Strafwetboek
T.Fam.	Tijdschrift voor Familierecht
T.Gem.	Tijdschrift voor gemeenterecht
T.Gez./Rev.dr.Santé	Tijdschrift voor Gezondheidsrecht/Revue de droit de la santé
T.Not.	Tijdschrift voor notarissen
T.Strafr.	Tijdschrift voor strafrecht: jurisprudentie, nieuwe wetgeving en doctrine voor de praktijk
T.Vred.	Tijdschrift van de vrede- (en politierechters)
T.Vreemd.	Tijdschrift voor vreemdelingenrecht
TBBR	Tijdschrift voor Belgisch burgerlijk recht
TBO	Tijdschrift voor bouwrecht en onroerend goed
TBP	Tijdschrift voor bestuurswetenschappen en publiekrecht
Tegenspraak	Tegenspraak: kritisch tijdschrift over recht en maatschappij
Terrorismewet	Wet 20 juli 2015 tot versterking van de strijd tegen het terrorisme, <i>BS</i> 5 augustus 2015
TFR	Tijdschrift voor fiscaal recht
TGR	Tijdschrift voor Gentse rechtspraak
Tijdschrift@ipr.be	Tijdschrift voor internationaal privaatrecht
TJK	Tijdschrift voor jeugdrecht en kinderrechten
TRD&I	Tijdschrift rechtsdocumentatie en -informatie
TSR	Tijdschrift voor sociaal recht
TvMR	Tijdschrift voor Mensenrechten
TvOF	Tijdschrift voor Overheidsfinanciën
TVW	Tijdschrift voor wetgeving
TWVR	Tijdschrift voor West-Vlaamse rechtspraak
UVRM	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948, <i>BS</i> 31 maart 1949
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013
Verzekeringwet	Wet 2 april 2014 betreffende de verzekeringen, <i>BS</i> 30 april 2014
Vl.T.Gez.	Vlaams tijdschrift voor gezondheidsrecht
VN Mensenrechtencomité	Comité dat belast is met het toezicht op de naleving van het BUPO
Voetbalwet	Wet 21 december 1998 betreffende de veiligheid bij voetbalwedstrijden, <i>BS</i> 3 februari 1999

VOS	Verontrustende opvoedingssituatie - Decreet Integrale Jeugdhulp
Vreemdelingenwet	Wet 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, <i>BS</i> 31 december 1980
Vrouwenverdrag	Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen van 18 december 1979, <i>BS</i> 5 november 1985
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WBN	Wetboek van de Belgische nationaliteit van 28 juni 1984, <i>BS</i> 12 juli 1984
Wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten	Wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, <i>BS</i> 3 september 1991
Wet Maatschappelijke Integratie	Wet 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, <i>BS</i> 31 juli 2002
Wet Medische Experimenten	Wet 7 mei 2004 inzake experimenten op de menselijke persoon, <i>BS</i> 18 mei 2004
Wet Menselijk Lichaamsmateriaal	Wet 19 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek, <i>BS</i> 30 december 2008
Wet Partnergeweld I	Wet 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan, <i>BS</i> 6 juli 1998
Wet Partnergeweld II	Wet 28 januari 2003 tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van fysieke gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, <i>BS</i> 12 februari 2003
Wet Patiëntenrechten	Wet 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, <i>BS</i> 26 september 2002
Wet Tijdelijk Huisverbod	Wet 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, <i>BS</i> 1 oktober 2012
WIPR	Wetboek van internationaal privaatrecht

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Afbeelding 1.	Lucas Cranach I, <i>Adam en Eva</i> , KMSK Antwerpen	1
Afbeelding 2.	De vier kwadranten van de familie	6
Afbeelding 3.	Loskoppeling verticale en horizontale as van de familie	9
Afbeelding 4.	Verdere afbrokkeling van de kwadranten van de familie . . .	10
Afbeelding 5.	Herintegratie van de familie	13
Afbeelding 6.	Edouard de Jans (1855-1919), <i>De thuiskomst van de verloren zoon</i> , Groeningemuseum Brugge	53
Afbeelding 7.	Jef Geys, <i>Koeienpaspoort – Sandrine</i> , 2001, foto en kleurstudie, 67 x 46 cm.	65
Afbeelding 8.	Gustave Van de Woestyne (1881-1974), <i>Gastvrijheid voor vreemdelingen</i> , MSK Gent.	115
Afbeelding 9.	De verwerving van de Belgische nationaliteit	130
Afbeelding 10.	Het verlies van de Belgische nationaliteit	143
Afbeelding 11.	Frits van den Berghe (1883-1939), <i>De idioot bij de vijver</i> , Musea Brugge, Museum voor Schone Kunsten Gent	185
Afbeelding 12.	Fred Bervoets, <i>Doorsnee Vlaamse Familie</i> , 1995, collectie M HKA	251
Afbeelding 13.	Aantal huwelijken – absolute cijfers	272
Afbeelding 14.	Brutohuwelijkscijfer – Aantal huwelijken per 1000 inwoners	272
Afbeelding 15.	Aantal personen betrokken bij huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht	274
Afbeelding 16.	Aantal huwelijken en echtscheidingen – absolute cijfers. . .	330
Afbeelding 17.	Brutohuwelijkscijfer en bruto-echtscheidingscijfer.	331
Afbeelding 18.	Aantal verklaringen van wettelijke samenwoning en aantal huwelijken	370
Afbeelding 19.	Aantal beëindigingen van wettelijke samenwoning en aantal echtscheidingen	376
Afbeelding 20.	Aantal personen betrokken bij wettelijke samenwoningen en bij de beëindiging van wettelijke samenwoningen	377
Afbeelding 21.	Ouderschapsconcurrentie.	409
Afbeelding 22.	Vestiging van de oorspronkelijke afstamming	418
Afbeelding 23.	Betwisting van de oorspronkelijke afstamming	419
Afbeelding 24.	Artikelsgewijs overzicht van arresten van het Grondwettelijk Hof over de Afstammingswet 2006	422
Afbeelding 25.	Afstammingsvorderingen.	452
Afbeelding 26.	Jeugdbescherming	549

